

GILLERMO ETXEBERRIA, IÑAKI IÑURRIETA.—*Euskal Literatura. Testu azterketa*. Euskal Herriko Unibertsitatea. Argitarapen zerbitzua. Bilbo, 1985.

Euskara, guk nahi bezain bizkor ez badoa ere, poliki poliki aurreruntza doa bideak urratuz. Maiz, bide berriak. Lizardiren gogozko zen hizkuntza larreakoa eginaz noranaikoa.

Honako liburu honek argi erakusten digu filologia ikasketetan lehenago euskaldunentzat erdaraz erabiltzen ziren liburuen ordez orain bertako hizkuntza jatorrezkoak erabiltzera datozela testu azterketarako. Izan ere, teknika berdinekin baliatuarren, euskararen azterketarako ber-beraren giharrez eta bere literaturaren adierazpenez daudenak, zer esanik ere ez, gaia ulertzeko eta sakontzeko askozaz hobeak direla. Beraz, ongiatorria eman beharrezkoa dugu G. Etxeberria eta I. Iñurrietak elkar lanean antolatu eta burutu duten liburu hau.

Elkarlanean bai, baina bakoitzak izan du bere arlo jakina edo berezia. Lehen partean Etxeberriak, sarreratzat, testu azterketarako eskema eta argibideak eskaintzen ditu, puntuz puntu prestaera, testuingurua, edukiaren eta formaren analisia, komunikapen balioa eta eritzi pertsonala agertuz. Ondotik hasten da lehen atala, XIX-XX mendeetako testu hautatuak eskema horien arabera sailkatzea. Autoreak hilen artetik hautatuak dira: Elizanburu (?), G. Adema «Zaldubi», F. Arrese Beitia, Lizardi, Lauaxeta eta J. Mirande.

Bigarren atala I. Iñurrietak egina da. Sarreratxo baten ondotik kantategi eta autore zaharren testuen azterbidea eskainiz: «Bereterretxen khantoria» eta «Egun bereko alarguntsa» ditu kantategitik jasoak eta autore hautatuak, B. Etxepare, A. Oihenart, Axular, P. I. Barrutia eta J. A. Mogel.

Oso ondo taxututako liburua iduritzen zaigu eta, zer esanik ere ez, premiazko ditugun testu hutsune nabarmena baretzera datorkigu.

Egileon zati hautatuok bakoitzaren idazkera adierazteko aski ongi hautatuak iduritzen zaizkigu, neurri batean obraren edukiaz idea orokorra ematen dutelarik. Etxeparen, adibidez, oso ongi egin du (edo dute) hainbeste errepikatu ditugun Kontrapas eta Sautrela ez hartzeaz, obra beraren mamiagokoa dena baizik: Amoros sekretuki dena eta Potaren galdatzia.

Horiek eduki orokorraren adierazgarri direnez. Hoberena hautatzekotan, bakoitzak bere gogozkoak izanen ditu eta nik, egiazki, Mosen Bernat Etxeparere kantuia dut gogoko.

Erdi aroko poeta dela? Hala izanik ere, behar bada, Hita-koarengatik hainako hurbiltasuna du Inglaterrako poetekin. Espriu zenak ere hala aitortzen zidan behintzat.

Arestian Elizanbururi galdera zeinua zergatik jarri diodan aipatuko du norbaitek. Eta, hala jarri badut Solferinoko itsuarena zalantzazkoa den iritzia dudalako. Hobeto esan, iritzi soilez beste norbaitek eman zion Elizanbururen gurasotza. Elizanburuk noizbait Salaberri izenordea erabili zuela eta horrez gainera Napoleon III.aren armadan kapitain ibili zela eta, hori ez da nahikoa lekukotasun kanta hori beretzat emateko. Salaberri deiturako bertsolaria bazen, garai berean kanta horren egilezat edukia. Gainera, Elizanburu Saran bizi zen urte haietan Salaberri Biriatuan, eta Jose Manterolak biek in izan zituen, denbora berean, gutunezko harremanak, bere *Cancionero Vasco*-n Solferinoko itsuarena argitaratzeaz esaten duenez. Dena dela, ez da eztabaidatzeko gauza, ikeritzekoa baizik. Ikerketa sakonago bat egiten ez den artean hor daude Manterolaren idazki argitaratuak lekuko.

Liburu honen atariak zerbait harritu gaitu, bereziki Unibertsitateetik datorrenez gero. Ez da azalean «textu» eta atarikoan «testu» jartzeagatik. Normalkuntzaren bideetan doan hizkuntzan ez du inork zertan harritu gauza horiegatik. Ez. Besterik da liburuaren ezaugarriak atarikoan agertzearena. Aurreko *Egan*-en ere holako zerbait salatu genuen Arabako Foru Diputazioko argitarapen sailak J. M. Vélez de Mendizabali *Lainopean kantari* liburuan egin zionagatik. Eta hara hemen berriz gure Unibertsitateko argitarapen zerbitzua bera ere Gutenberg geroztik gehiengoak jarraitu duen norma bera bete ezinik. Hori, edo UNESCOk geroago xehetasun gehiagoz emana ezagutu beharrezkoa da liburugintzan ari direnen aldetik. Liburuak, azalean ez du izanen beharrezko, baina azalaren barrukaldetik joan behar den atari edo atarikoan: egilea, izenburua, argitaratzailea, hiria eta urtea jartzea beharrezkoak ditu bibliografia lanetan aritzen direnek non oinarritu jakin dezaten eta aurpegia behar bezala ager dezagun.